

Odlišné stanovisko sudcu Milana Ľalíka

K výroku i odôvodneniu uznesenia uplatňujem podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde odlišné stanovisko, pretože sa nestotožňujem so záverom, že sťažnosť podali zjavne neoprávnené osoby (1), že bola neprípustná pre nedostatok právomoci ústavného súdu (2) a že išlo o sťažnosť zjavne neopodstatnenú (3), a to z týchto veľmi stručných dôvodov:

1. V prvom rade nemožno opomenúť, že je jednoznačnou povinnosťou štátu zaistiť ochranu základných práv, hlavne práv zaručených ústavou a dohovorom, a to aj prostredníctvom efektívneho trestného konania. Zlyhanie štátu v tejto povinnosti môže v nadväznosti na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) podľa okolností daného prípadu predstavovať typické porušenie príslušných článkov dohovoru chrániacich jednotlivé základné práva (v prejednávanej veci pripadá do úvahy čl. 5 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 8). V tomto smere dodávam, že požiadavka účinného vyšetrovania je „iba“ procesnou povinnosťou tzv. patričnej starostlivosti, a nie povinnosťou vo vzťahu k jeho výsledku. Účinné vyšetrovanie tak negarantuje žiaden konkrétny výsledok, ale len správnosť a rýchlosť postupu daného orgánu činného v trestnom konaní (ďalej aj „OČTK“).

V prípade svojvoľného postupu OČTK možno totiž vždy uvažovať o kasácii jeho rozhodnutia ústavným súdom či o obrane proti inému zásahu s poukazom na všeobecnú maximu zákonnosti podľa čl. 2 ods. 2 ústavy, prípadne konštatovaním porušenia práva na spravodlivý proces (aj v jeho časovej dimenzii) podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Domnievam sa, že uvedené zásady možno starostlivo vziať do úvahy iba pri vecnom (meritórnom) prejednaní veci, k čomu, žiaľ, nedošlo. Z požiadavky vyjadrenej napr. v rozsudku ESLP vo veci (Sayev, Yusupov a Bazayev v. Rusko z 24. 2. 2005, č. 57947/00, § 209 – § 213) sa dá zistiť a posúdiť hlavne črta dôkladnosti a dostatočnosti preverovania predmetných okolností, na základe ktorých

OČTK začali trestné stíhanie vo veci, ktoré sťažovatelia namietajú veľmi podrobne vo svojich podaniach, ale ktoré sa už ústavným súdom v tomto štádiu konania vôbec neskúmali.

Aj v tejto veci vyslovujem názor, že OČTK zneužívajú inštitút trestného stíhania vo veci— ktorý inak po roku 1990 bol medzi prvými ako neústavný z nášho Trestného poriadku vypustený a neskôr opäť tam zaradený— ktorým sa veľmi jednoducho zbavia obvinení a ich obhajcovia všetkých práv, ktoré im prislúchajú v neverejnom a nekontradiktórnom prípravnom konaní, pretože môžu otáľať so vznesením obvinenia konkrétnej osobe a vykonávať celý rad dôležitých dôkazov bez účasti obhajcu a podozrivý nemá žiadnu možnosť sa hájiť, pretože nie je formálne obvinený, tak ako to je popísané aj v predmetnej sťažnosti.

Ústavný súd síce zotrúva na doktríne, že trestné konanie predstavuje iba vzťah medzi páchatelom a štátom, a teda že ústavne nie je zaručené právo tretej osoby, t. j. podozrivého, svedka a pod. Nemožno však zároveň opomenúť, že pri existencii dôvodného podozrenia, že sťažovateľ spáchal zločin/prečin, sa uvedie do pohybu celé konanie pred OČTK a ako také predstavuje aj patričné excesívne procesné kroky proti nemu, proti ktorým sa ale ako materiálne obvinený nemôže brániť (porovnaj rozsudok ESĽP vo veci Subinski v. Slovinsko z 18. 1. 2007, č. 19611/04, § 66).

2. Bolo by v rozpore s účelom ústavnej sťažnosti, pokiaľ by sa ústavný súd mal stať treťou inštanciou v prípravnom trestnom konaní, ale ak po vecnom preskúmaní napadnuté rozhodnutia OČTK v ústavnoprávnom prieskume neobstoja, nemožno uprednostniť zásadu sebaobmedzovania ústavného súdu voči OČTK, ako to urobilo väčšinové rozhodnutie. Zdržanlivosť ústavného súdu by tu nebola proporcionálna vzhľadom na mimoriadny význam chránených záujmov sťažovateľov, a to aj oproti verejnému záujmu na odhaľovaní trestnej činnosti, ktoré už teraz trvá neprimerane dlhú dobu.

3. Zdá sa mi preto neúnosné, aby preverovanie podozrenia, že zo strany sťažovateľov dochádzalo v minulosti po dlhšiu dobu k systematickému páchaníu trestnej činnosti, trvalo takú dlhú dobu bez toho, že by OČTK od 9. januára 2012 doteraz nevzniesli obvinenie voči konkrétnej osobe, a to aj napriek vyčerpaníu všetkých dostupných procesných prostriedkov, ktoré sťažovatelia mali k dispozícii (sťažnosti, opakované sťažnosti a pod.). Vidím v tom známky ľubovôle a veľkého formalizmu v činnosti OČTK, ktorá si „zaslúžila“ väčšiu pozornosť zo strany ústavného súdu, než ju prezentoval vo svojom uznesení. Nie je mi zrejmé, aký právny prostriedok sťažovatelia ešte majú k dispozícii, aby účinným spôsobom „pohli“ predmetnú kauzu k nejakému výsledku, než bola ústavná sťažnosť.

4. Na základe uvedených skutočností sa domnievam, že sťažnosti sťažovateľov nechýbala ústavnoprávna dimenzia, preto sa mala prijať na ďalšie konanie a jej meritórne posúdenie, v ktorom by sa overila aj jej opodstatnenosť. Ak sa tak nestalo, ústavný súd svojím postupom zaťažil konanie aj o porušenie čl. 13 dohovoru.

V Košiciach 17. februára 2016